

5. listopad 2016 Čtyřkoly – Lštění – Stará Dubá – Hvězdovice- Zlenice

Dnes je sobota, ale na neděli hlásí podstatné zhoršení počasí. Takže vyrážíme kolem deváté hodiny – do docela blízkého okolí. Kousek po dálnici, pak směr na Benešov a zanedlouho parkujeme v obci Čtyřkoly.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1549. Původní název obce je Verady, německými kolonizátory bylo město nazýváno "fyrady", začal se používat název Vierad, který se přeložil do češtiny jako Čtyřkoly.

Najdeme si místo na parkovišti vyhrazeném firmě Junker u velice zajímavého mostu.

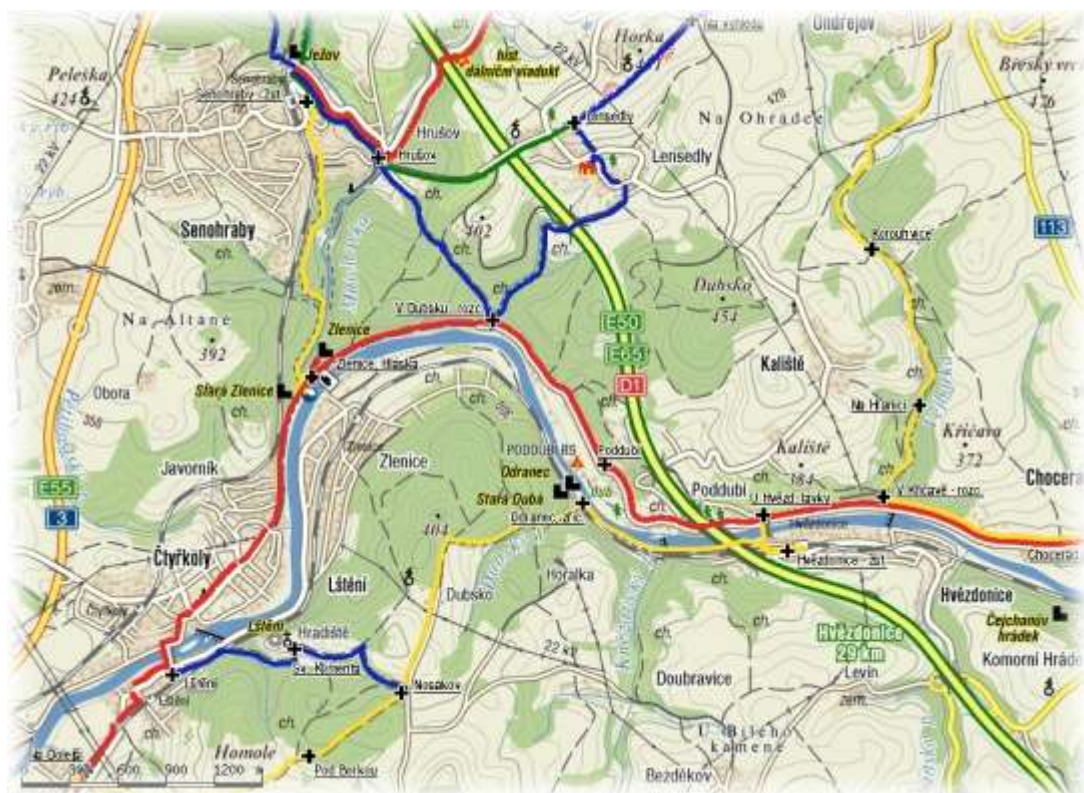
U řeky Sázavy u jezu na místě bývalého mlýna postavil továrník Suchý v roce 1904 továrnu na naftové motory s elektrárnou, která zásobovala i obec. Později továrnu vlastnila firma Erwin Junker Grinding Technology a vyráběla zde vřetena pro stroje Junker a filtrační zařízení značky LTA k likvidaci aerosolové mlhy vznikající při broušení a jiném obrábění

Čtyřkoly a protilehlé Lštění od roku 1949 spojuje přes Sázavu lehký britský zavěšený skládací most Bailey, umožňující jízdu osobních automobilů. Most byl financován ze zdrojů UNRRA a dosud funguje, jediným větším zásahem bylo dodatečné podepření betonovým sloupem.

My jdeme po červené značce, přejdeme most a na rozcestí se dáváme po modré vlevo. Ta nás zpočátku vede kousek po silnici, po chvilce odbočujeme přes trať sázavského pacifiku do lesa.

A stoupáme do příkrého kopce až ke kostelu sv. Klimenta na Hradiště

O slovanském hradišti Lštění se zmiňuje již Kosmas ve své Kronice české v roce 1055. Připomíná hrad Lštěň či Lščen. V té době byl hrad majetkem knížecího rodu Přemyslovců. Hradiště plnilo jednak vojenskou funkci a ochraňovalo významnou zemskou stezku z Prahy do jižních Čech, jednak sloužilo jako světské a církevní centrum. Již v této době zde vedle knížecího dvorce stál pravděpodobně kostelík, zasvěcený svatému Klimentu

Spytihněv II. zde věznil Marii, manželku svého bratra Vratislava Olomouckého. Na přímluvu biskupa Šebíře byla Marie po měsíci věznění propuštěna. Vydala se na cestu do Uher za svým manželem Vratislavem, na cestě však po mnohých útrapách zemřela. Touto tragickou událostí se Hradiště zapsalo do dějin přemyslovského rodu i země.

Nejpozději ve 12. století hradiště ve Lštění zaniklo. Kostelík svatého Klimenta však zřejmě přetrval, i když první písemná zmínka o něm je až z roku 1352. Kostel v této době sloužil jako farní a obklopovala ho vesnička Hradištko.

V 18. stol.

připadá městečko Lštění s kostelíkem sv. Klimenta do panství Konopiště, jehož majitel Jan Josef hrabě z Vrtby jej dává obnovit. Barokní kostelní věž pokryta šindelem je dominantou širokého okolí. Ve 20. století byl kostelík několikrát poškozen. Roku 1970 do něj udeřil kulový blesk a značně poškodil střechu a věž. 18. srpna 1974 kostel znovu poničilo velké krupobití, především vnější omítku. Při opravě poškozené omítky byl odkryt starý gotický portál z

pískovcových kvádrů na levé vnější straně kostela.

Zde všude stávalo hradiště

Kostel obklopuje hřbitov, na který se vchází barokní branou s letopočtem 1731. Na hřbitově při jižní kostelní zdi se nachází náhrobek dr. Eduarda Grégra (1827-1907), lékaře, politika a novináře, který poslední léta svého života strávil ve Lštění, kde také zemřel.

Nyní je pod kostelem krásná rozptylová loučka a také nádherný výhled do údolí Sázavy. Po prohlídce hřbitova pokračujeme po silnici a u nedalekého odpočívadla si vypijeme pivo

Jdeme stále po pěkné cestě – nyní po žluté TZ - a zanedlouho vstupujeme do lesa.

Zde se cesta změní v úzkou pěšinku, která prudce klesá – po chvíli jsme opět u železnice posázavského pacifiku - a také u trosk hradu Stará Dubá . Jsou zde nejen zříceniny hradu , ale také trosky dávného městečka. Do pramenů vstoupilo jako Odranec

Dodnes je patrné hrazení kolem tohoto místa, které protíná železniční trať. Na kopci můžete objevit zříceniny hradu Stará Dubá, ke kterému toto městečko patřilo.

Hrad Stará Dubá byl založen ve 13. století některým z členů panského rodu Benešovců. Příslušníci zdejší větve se potom nazývali podle nového sídla z Dubé. Poprvé se podle hradu psal Ondřej, který se připomíná v roce 1283. Roku 1350 byla na Dubé jedním z jeho potomků Ondřejem postavena kaple sv. Klimenta. Po jeho smrti dostal Dubou v roce 1367 jeden z jeho synů Václav. Václav byl spojencem krále Václava IV. v boji s panskou jednotou. Se svými ozbrojenci se aktivně zúčastnil domácí války roku 1399 a patřil mezi známé lapky. Zajatí a oloupení protivníci byli vězněni na hradě Dubá. Když se Václav IV. vrátil ze zajetí do Čech, boje na Benešovsku většinou ustaly

Dosavadní Václavův spojenec Jan Zůl z Ostředka v loupení pokračoval a zmocnil se hradu Dubá. Přítrž jeho nekalé činnosti učinila až zemská hotovost v roce 1404. Po smrti Václava roku 1416 se majitelé hradu často střídali. V polovině 15. století vlastnil hrad Kuneš Rozkoš z Dubé. Hrad byl dobyt a rozbořen vojsky Jiřího z Poděbrad v roce 1467.

Roku 1525 a 1554 se uvádí hrad Dubá jako pustý. Poslední zpráva je z roku 1648, kdy se připomíná Stará Dubá jako zřícenina.

Dnes zbývají z Dubé jen trosky, ale i z nich je patrné, že šlo o rozsáhlejší hradní komplex. Vlastní hrad byl tvořen hradní velkou síní, palácem, kaplí sv. Klimenta a několika menšími objekty.

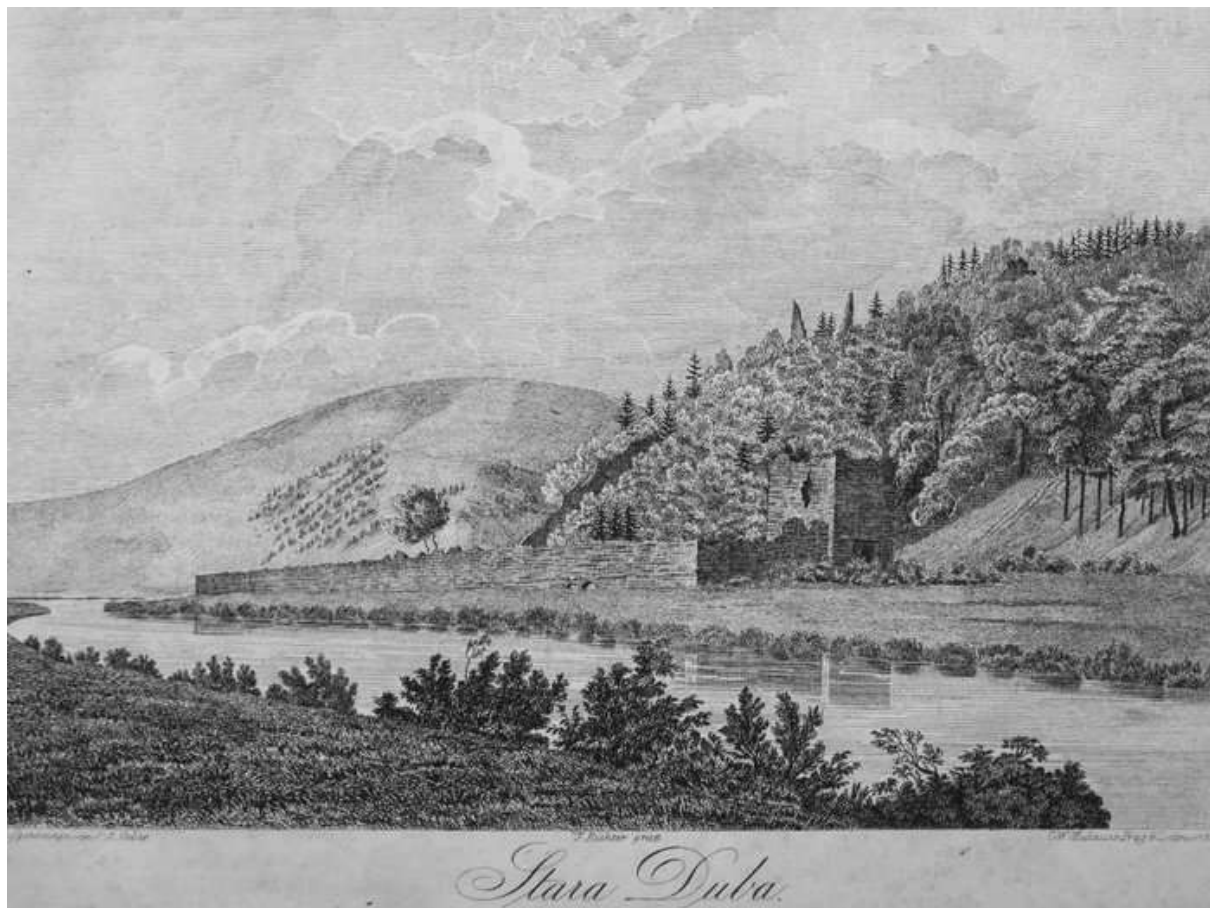

Areál byl chráněn valem a příkopem. Další součástí hradního obranného systému byly mohutné zdi, které byly ještě zesíleny čtvercovými věžemi. Dnes jsou většinou pobořeny, ale vstupní brána ještě stojí.

Stará Dubá i Odranec patří k místům, které archeologický průzkum stále čeká. Zřejmě to bude trvat ještě mnoho let, protože část Odrance leží přímo pod náspem trati. Jeden zajímavý nález z místa přitom známe. Zachytil ho August Sedláček, když sbíral podklady pro

kapitolu o Dubé do knihy Hradů, zámky a tvrze království Českého. Tehdy se sešel s hajným, který mu prozradil, že u hradu našel pod jakýmsi pařezem olověnou trubku. Praktický hajný našel pro takový objev ihned využití a začal si lít z trubek střelivo. Když materiál došel, vypravil se na hrad pro další kus trubky. Díky tomu víme, že Stará Dubá měla olověný vodovod, který musel být nepochybně velmi drahý.

A ještě jedna pověst k tomuto hradu

Za oněch prastarých časů žil na hradě pan Ondřej z Dubé, nejvyšší zemský sudí. Toho dne seděl na svém oblíbeném místě na mostě a sepisoval česká zemská práva. Tu za ním přiběhl jeden ze zbrojnošů a již z daleka volal. "Pane, pane Ondřeji, vetřelec, dole u věže." Pán, ponořen do svých úvah, téměř nevnímal zbrojnošova slova. Až poté, co zakrátko přivedli chlapce, zvedl oči od papíru. Malý chlapec se však zbrojnošům vysmekl a utíkal se schovat do bezpečí. Pan Ondřej šel opatrně za ním a když spatřil chlapce, jak se celý promočený a špinavý klepe u stěny, mírumilovně se na něj usmál a počal s ním promlouvat. Chlapec panu Ondřejovi pověděl, že je sirotek a vydal se do zdejšího kraje hledat svého strýce. Únavou se mu při vypravování zavíraly oči a pokašlával. Pán proto nechal zavolat ještě téhož dne lékaře, chlapcovy tváře hořely od vysoké horečky. Lékař přišel pozdě večer, po celém hradě již planuly jasným světlem svíce. Když chlapci rozhrnul potrhanou košili, na čele mu vyrazily krůpěje chladného potu. Chlapec měl na hrudi nad srdcem tři hnědé skvrny - znamení svého rodu. Lékař vše pánovi vypověděl, a tak se stal chlapcovým poručíkem. Druhého dne pán o tom, co mu lékař řekl, pověděl chlapci. Malému sirotkovi se draly slzy do očí, byl tak šťastný, že našel svého strýce a získal vytoužený domov.

Jenomže pozor ! Nechod'te na výlet nepřípraveni, tak jako my. K hradu Dubá totiž nevede žádné značení. A tak se stalo, že jsme jeho horní část prostě propásly. Vy se ale dobře koukejte do rokle Dubského potoka. V jednu chvíli tam spatříte malý jez s brodem. A za ním vyšlapanou cestičku. Tak tou se vydejte nahoru.

A pak můžete spatřit opravdu pěkné trosky hradu.

My od zříceniny pokračujeme po žluté podél Sázavy do obce Hvězdovice.

Jdeme i kolem takovéto úžasné chatky. A pod Hvězdonicemi míjíme tento krásný mlýn

Nyní něco málo historie o Hvězdonicích

První zpráva o naší obci je z roku 1405, kde je uveden její název jako Jezdonice, Jezdenice. Ve starých dokumentech je uvedeno, že tento název je pravděpodobně odvozen od slovesajezditi. A tak slovní výraz „v Jezdonicích“ vyslovovaný „Věždonicích“ svědčí ke spojování se slovem hvězda. Tak zřejmě vznikl dnešní název Hvězdonic, který se v této podobě užívá již od 16.století.

Hvězdonice byly vždy malou osadou, kde žilo jen málo obyvatel. Byl zde mlýn a lidé se živilí zemědělstvím, rybařením a svážením dřeva v podobě vorů po řece. Hvězdonice patřily před rokem 1405 pod panství hradu Čejchánov, který stál na vyvýšenině západně pod dnešním Komorním Hrádkem. Dnes je tam patrna jen malá zřícenina, která připomíná dřívější sídlo Mikeše a Jana Zúla z Ostředka, kteří násilím dobyli jak hrad Čejchánov, tak hrad Dubou, který se nachází na návrší nad řekou Sázavou mezi Hvězdonicemi a Zlenicemi. Odtud prováděli své loupeživé výpravy do širokého okolí. Na stížnosti kupců a ostatních, kteří tudy procházeli, byla na rozkaz krále Václava IV. poslána vojenská hotovost vedená arcibiskupem pražským Zbyňkem Zajícem z Házmburku. Oba hrady byly dobyty a Zúl i se svými 50 druhy byli zajati a uvězněni. Později byli popraveni a na smrt je připravil tehdy oblíbený kazatel Jan Hus.

Novější historie obce začíná rokem 1903, kdy pan Marek a Slezák kupují v dražbě starý mlýn a tak dávají základy pro budování továrny Šroubárny Hvězdonic

Podcházíme pod Hvězdonickým mostem. Je to 462 metrů dlouhý most, převádějící dálnici D1 přes hluboké údolí Sázavy.

Stavba mostu byla předpokládána již před 2. světovou válkou. Postaven byl však až v letech 1970-1977 podle projektu Pragoprojektu. Jako první v Československu byl vybudován technologií výsuvné příhradové skruže.

Přicházíme k nádraží a hned naproti vidíme docela pěknou restauraci U Kuželků. A jelikož je již něco málo po poledni, tak vcházíme dovnitř. No – upřímně - interiér hezký, exteriér také, ale nabídka chudičká. Čepuje se zde sice Popovický kozlík, ale k jídlu pouze guláš nebo

karbanátky. Tak si každá objednáváme jedno i druhé – guláš samá kližka a karbanátek pro změnu samý česnek. Ale konečná cena jídlu odpovídá – aspoň tak!

Po tak trochu vypráskaném obědě se vydáváme na okružní zpáteční cestu zpět do Čtyřkol – ale po druhé straně Sázavy. Proto hledáme lávku, po které bychom mohly řeku přejít. Skoro jsem přehlídka značení – ale po několika krocích se ocitáme na velice zajímavé lávce pro pěší a cyklisty.

Hned na druhé straně lávky vidíme krásnou restauraci Zámeček - ceny jsou naprosto srovnatelné s Kuželkovými a nabídka o 100% lákavější – škoda !!

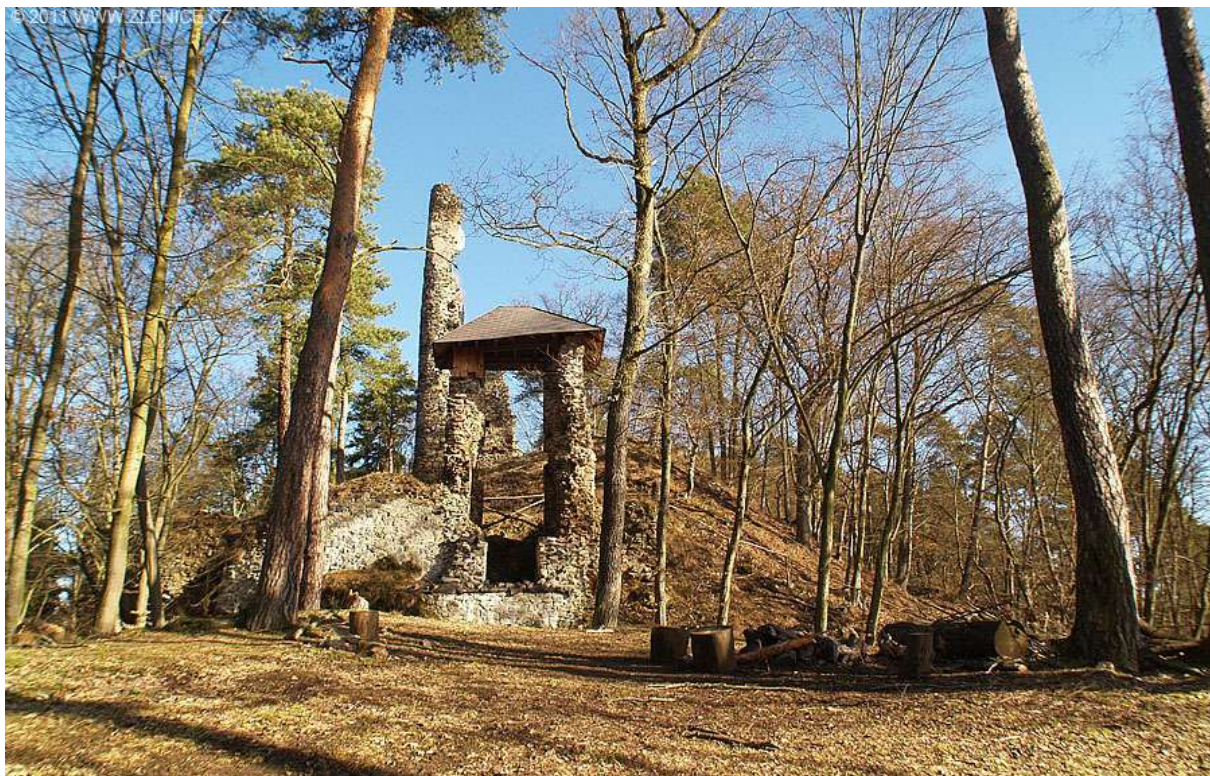
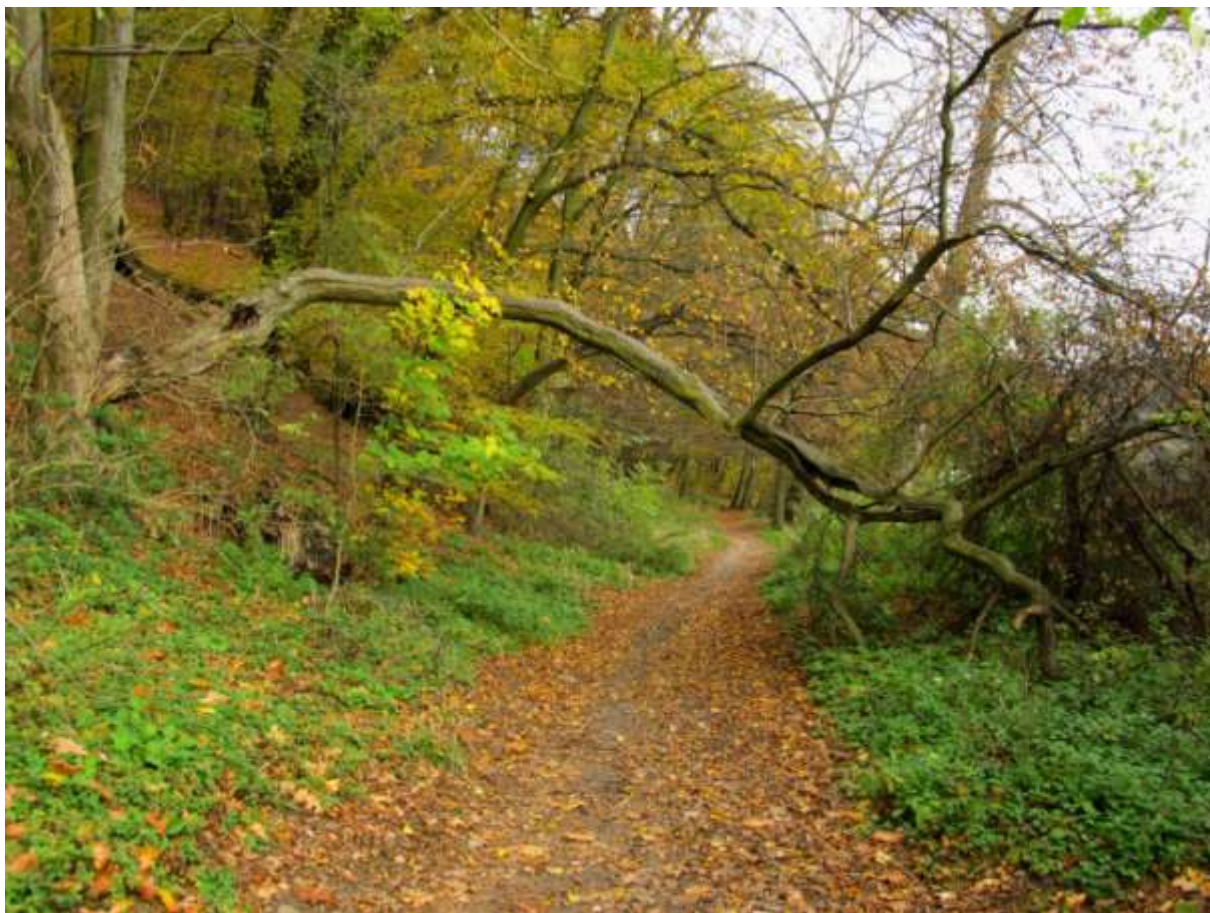

Penzion a restaurace Zámeček

Jdeme po břehu Sázavy a obdivujeme, jak dokáže být podzim krásný. Pomalu, ale jistě se blížíme ke Zlenické hlásce. Trosky hradu vidíme nad sebou, tak si chceme „zkrátit“ cestu a šplháme do fakticky

příkrého svahu – no vyfuníme ho i přes kluzké spadané listí, ale nahoře si říkáme, kdy nás opustí tyhle nápady? Doufám, že nikdy!

Jméno Zlenice se poprvé připomíná roku 1318, kdy se uvádí Oldřich ze Zlenic. Hrad dostal

název podle zaniklé osady Zlenice, která ležela na druhém břehu Sázavy. Vznik hradu dnešní podoby lze však s určitostí zařadit do 1. pol. 14. století. Historie stavby dál příliš známá není. Poprvé se hrad uvádí v roce 1351 jako majetek Jana ze Zlenic.

Brzy poté jej získali páni z Dubé. Hrad zpustl kolem roku 1460. Zřejmě během poděbradských válek hrad dobylo a zničilo královské vojsko. Jisté je pouze to, že už v roce

1465 byl hrad zbořený a opuštěný. Ze zlenického hradu zůstala dnes jen zřícenina, která se podle dominantního zbytku věže obecně nazývá Hláška.

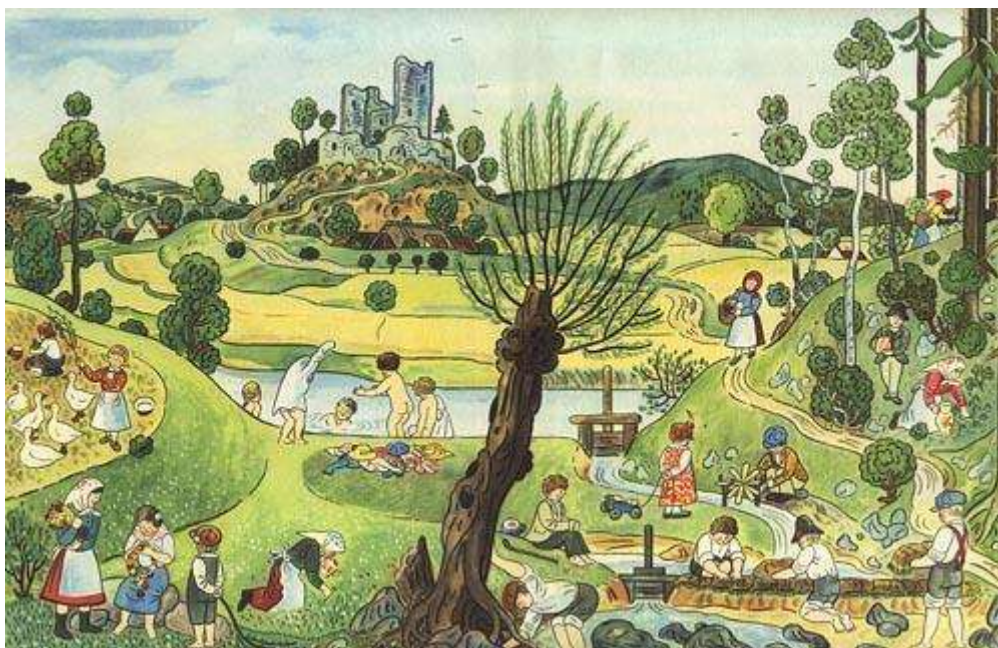

Zřícenina je udržována díky členům Sdružení Zlenice a Klubu přátel hradu Zlenice. Na hradě se konají také nepravidelné akce zaměřené na historii tohoto místa. Známý je rovněž i román Radovana Šimáčka, Zločin na Zlenicích hradě, který byl později zfilmován.

Navíc má hrad Zlenice jedno zajímavé specifikum - známý český malíř Josef Lada jeho siluetu několikrát použil coby kulisu při tvorbě svých známých "vodnických" scén.

Hláška je opravdu moc pěkně opravená. Pomalu si jí projdeme. Nyní je zde postaven nový dřevěný most, který zlepšil přístup do jádra hradu. Cech klempířů, pokrývačů a tesařů ČR jej

ocenil jako třetí nejlepší tesařské dílo roku 2014.

Po prohlídce zříceniny sešupajdíme z kopce a hned pod ním zabrzdíme u zdejší Baštírny .

Baštírna je takový občerstvovací kiosek na břehu Sázavy obklopen idylickými, prvorepublikovými říčními lázněmi. Místo kam jezdí trampové, kde se zastavují turisté na

pouti podél řeky a kam se stahují chataři z okolních chat. Ani my neodoláme - a protože máme ještě kus cesty před sebou - dáváme si jedno pivečko na další cestu. Plzeň mají sice jenom lahvovou, ale i tak je dobrá.

Následně procházíme kolem místních říčních lázní, které jsou vybudovány na místě bývalého podhradí. Lázníčky jako by vypadly z Vančurova Rozmarného léta.

A pomalu se chýlí konec našeho dnešního výletu. Počasí přálo, sluníčko sice málo, ale přesto hrálo- co více si přát. Projdeme kolem obecního úřadu. A stále se nám otevírají další krásné výhledy na kostel sv. Klimenta na kopci nad řekou.

U břehu pod mostem nás překvapí spousta pobíhajících nutrií

